

Ligebehandlingsnævnet

Det Danske Selskab for Forsikringsret – 20. april 2022

Annette Dam Ryt-Hansen
landsdommer og formand for Ligebehandlingsnævnet

Anne Louise Bødker Petersen
chefkonsulent, Ligebehandlingsnævnets sekretariat

Program

- 1) Ligebehandlingsnævnets kompetence og sanktionsmuligheder
- 2) Forsikringsager om køn
- 3) Handicapdiskriminationsloven



Ligebehandlingsnævnet

- Ligebehandlingsnævnet blev oprettet i 2009 – samlet klageorgan
- Formandsskabet
 - Formand – landsdommer Annette Dam Ryt-Hansen
 - Næstformand – byretsdommer Finn Haargaard
 - Næstformand – retspræsident Henrik Johnsen
- 9 øvrige juridiske medlemmer udpeget af Beskæftigelsesministeriet
 - Cand.jur. Agnete Andersen
 - Advokat Trine Binderup
 - Advokat Mads Krarup
 - Cand.jur., Ph.d. Natalie Videbæk Munkholm
 - Cand.jur., Ph.d. Birgitte Kofod Olsen
 - Advokat Christina Skjold
 - Chefrådgiver Dorte Solholt
 - Advokat Morten Ulrich
 - Professor, dr.jur. Jens Vedsted-Hansen

Nævnets kompetence

- Klage over forskelsbehandling pga. køn, race, etnisk oprindelse, handicap, kønsidentitet, kønsudtryk, kønskaraktistika og seksuel orientering, **både inden for og uden for** arbejdsmarkedet
- Klage over forskelsbehandling på grund af følgende diskriminationsgrunde **kun inden for** arbejdsmarkedet
 - Alder
 - Religion eller tro
 - Politisk anskuelse
 - National eller social oprindelse
- Ligebehandlingsnævnet kan ikke tage sager op af egen drift

Nævnets kompetence - fortsat

- Klageadgang til nævnet forudsætter retlig interesse
 - Indført med virkning fra den 1. januar 2016
 - Formålet var at begrænse klageadgangen til personer, der selv havde været udsat for en handling eller undladelse, som efter den pågældendes opfattelse udgør ulovlig forskelsbehandling
- Krav om "individuel og aktuel interesse" i den aktuelle sag – svarende til reglerne om søgsmålskompetence i den civile retspleje
- Praksis om retlig interesse:
 - 2016-6810-32485 – stillingsannonce – søgte skolepige til ansættelse i tøjbutik – mandlig klager søgte ikke stillingen og havde ikke planer herom – ikke retlig interesse i sagen
 - 21-26541 – kvinde klagede over, at mænd ikke havde adgang til en forening – kvinden var ikke direkte berørt af den påståede forskelsbehandling på grund af køn – ikke retlig interesse

Nævnets kompetence - fortsat

- Institut for Menneskerettigheder kan indbringe sager af principiel karakter eller sager af almindelig offentlig interesse for Ligebehandlingsnævnet
 - Sager som ifølge instituttet rejser hidtil uafklarede fortolkningsspørgsmål om loven eller som er indgribende i forhold til en større gruppe mennesker
 - Indført pr. 1. januar 2016 – sammenhæng med reglerne om retlig interesse
- Har indtil videre indbragt fire sager for nævnet
 - Sag om mandlige pædagoger - sagsnr. 2016-6810-44615 - medhold
 - Sag om fordeling af elever i gymnasieklasse ud fra elevernes etniske oprindelse – forlig – sagen bortfaldt
 - Sag om kommunes oprettelse af ny skoleafdeling og flytning af skoleelever i indskoling på baggrund af elevernes etniske oprindelse - forlig – sagen bortfaldt
 - Sag om anvendelse af oplysninger om etnisk oprindelse i profileringsværktøj ved indsatsen over for ledige - under behandling

Nævnets kompetence - fortsat

Nævnet kan ikke behandle følgende sager:

- Sager, der verserer ved domstolene
- Klager, der kan indbringes for en anden forvaltningsmyndighed, før denne har truffet afgørelse
 - Særligt om Ankenævnet for Forsikring
 - Privat klagenævn – ikke afskåret fra at behandle klagen – uanset at godkendt af Erhvervsministeren til at behandle forsikringsklager
 - Se til eksempel sagsnr. 18-44185 (rejseforsikring - adoption) og 19-58038 (sundhedsforsikring – fysioterapi – graviditet og fødsel)
- Sager, der behandles fagretligt

Sagens afgørelse

Sagen afgøres af nævnet:

- 1) Formandsafgørelse
 - Sagen kan afgøres i overensstemmelse med fast rets- eller nævnspraksis
- 2) Nævnsmøde
 - Der deltager et medlem af formandsskabet og to nævnsmedlemmer
 - Afgørelsen træffes ved stemmeflerhed
- 3) Principielt nævnsmøde
 - Formanden kan beslutte, at der skal deltage yderligere to nævnsmedlemmer ved behandlingen af principielle sager
 - Eks. sagsnr. 19-58038 (køn – sundhedsforsikring) – sagsnr. 21-6355 (køn – ulykkesforsikring)

Sagens afgørelse - fortsat

- Nævnet tager stilling til
 - Om forholdet er omfattet af nævnets kompetence
 - Om der er handlet i strid med lovgivningen om forskelsbehandling
- Klagerne behandles på skriftligt grundlag
 - Nævnet kan afvise at behandle en klage, som ikke skønnes egnet til behandling ved nævnet
 - F.eks. hvis nævnet vurderer, at sagen kræver mundtlige parts- og vidneforklaringer, som ikke kan ske for nævnet
- Når klager får medhold, kan nævnet tilkende klager en godtgørelse



Efter nævnets afgørelse

- Nævnet træffer bindende afgørelser, som skal efterleves
- Hvis afgørelsen ikke efterleves, kan nævnet efter anmodning fra klager indbringe sagen for domstolene
 - Gratis for klager
 - Sagerne føres af Kammeradvokaten
 - Høj medholdsprocent
- Alle afgørelser offentliggøres i anonymiseret form på nævnets hjemmeside
 - Nyhedsbreve og årsberetninger

Køn og forsikring – regler

- Ligestillingsloven
 - Anvendelsesområde
 - Blandt andet varer og tjenesteydelser, herunder forsikring
 - Direkte forskelsbehandling
 - "En person på grund af køn behandles ringere end en anden bliver, er blevet eller ville blive behandlet i en tilsvarende situation"
 - Indirekte forskelsbehandling
 - "En tilsyneladende neutral bestemmelse, betingelse eller praksis, som vil stille personer af det ene køn særligt ufordelagtigt i forhold til personer af det andet køn, medmindre den pågældende bestemmelse, betingelse eller praksis er objektivt begrundet i et legitimt formål, og midlerne til at opfylde formålet er hensigtsmæssige og nødvendige"
 - Bevisbyrde - delt
 - Klager skal påvise faktiske omstændigheder, der tyder på forskelsbehandling på grund af køn. Herefter påhviler det indklagede at bevise, at ligebehandlingsprincippet ikke er blevet krænket
- Lov om ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med forsikring mv.
 - Primært erhvervstilknyttede sikringsordninger

Køn og forsikring - praksis

- Principiel sag – sundhedsforsikring - sagsnr. 19-58038 – afgjort 25. marts 2021
 - Klage over forskelsbehandling på grund af køn i forbindelse med afslag på dækning af udgifter til fysioterapi
 - Efter forsikringsbetingelserne dækkede sundhedsforsikringen ikke behandling i forbindelse med seksualitet og graviditet samt følger heraf
 - Nævnet fastslog, at forsikringsbetingelserne var udtryk for direkte forskelsbehandling på grund af køn
 - Afslaget til klager var begrundet i, at hendes smerter var opstået i forbindelse med fødsel/graviditet, og at sundhedsforsikringen ikke dækkede seksualitet, graviditet og fødsel
 - Kvinden var dermed blevet udsat for ringere behandling på grund af køn - forsikrings-selskabet havde ikke løftet bevisbyrden for, at ligebehandlingsprincippet ikke var blevet krænket.
 - Medhold og godtgørelse på 5.000 kr.

Køn og forsikring – praksis - fortsat

- Godtgørelsesniveauet i sager om behandlingsudgifter:
 - Nævnets hidtidige praksis: 5.000 kr.
 - Efter omstændighederne kan godtgørelsen fastsættes til et højere beløb:
 - Sagsnr. 21-6350
 - Afslag på dækning af udgifter til psykologbehandling, da behovet var opstået i forbindelse med graviditet (abort)
 - Klager: store konsekvenser med langvarig psykisk påvirkning, fordi hun ikke fik den nødvendige behandling på det rigtige tidspunkt
 - Forsikringssselskabet havde udbetalt 5.000 kr. i godtgørelse
 - Ikke grundlag for at tilkende yderligere godtgørelse. Ikke fremlagt fornøden dokumentation, fx i form af en lægeerklæring, for de følger, som afslaget på forsikringsdækning indebar for hende

Køn og forsikring – praksis - fortsat

- Sagsnr. 20-43645
 - Kvinde fik afslag på at tegne forsikring mod tab af erhvervsevne, kritisk sygdom og død
 - Afslaget var begrundet i, at kvindens helbredserklæring indeholdt oplysninger om, at hun i forbindelse med en tidligere graviditet havde været hormonelt psykisk påvirket med lav motivation og energi og en anelse depressive følelser og delvise sygemeldinger
 - Forsikringselskabets praksis var udtryk for direkte forskelsbehandling på grund af køn
 - Klager blev ved afslaget udsat for ringere behandling på grund af køn
 - Ikke løftet bevisbyrden for, at ligebehandlingsprincippet ikke var blevet krænket – selskabet havde erkendt overtrædelsen og tilrettet selskabets betingelser
 - Medhold og godtgørelse på 10.000 kr.
 - Ved godtgørelsen lagt vægt på, at kvinden som selvstændig erhvervsdrivende fik afslag på at tegne forsikring ved tab af erhvervsevne, kritisk sygdom eller dødsfald.

Køn og forsikring – praksis - fortsat

- Principiel sag – ulykkesforsikring - sagsnr. 21-6355 – afgjort 2. februar 2022
 - Klage over forskelsbehandling på grund af køn i forbindelse med afslag på dækning af skade pådraget under fødsel
 - Brækket haleben – efterfølgende fjernet haleben ved operation
 - Afslag I: ulykkesforsikring dækkede efter betingelserne ikke skader opstået i forbindelse med fødsler
 - Selskabets praksis var udtryk for direkte forskelsbehandling, og klager blev ved afslaget udsat for ringere behandling på grund af køn
 - Afslag II: ikke tale om et ulykkestilfælde dækket af forsikringen. Lagt vægt på, at skaden var opstået under en normal fødsel, og at skader ved fødsler ikke er et ulykkesfælde.
 - Selskabets praksis, hvorefter ulykkesforsikringen kun dækker skader opstået i forbindelse med usædvanlig fødsel, var udtryk for direkte forskelsbehandling. Klageren blev ved afslaget udsat for ringere behandling på grund af køn
 - Godtgørelse 20.000 kr.



Handicapdiskriminationsloven

- Trådte i kraft den 1. juli 2018
- Pr. 18. september 2021 modtaget 193 klager efter loven
- Indtil videre kun modtaget én klage om forskelsbehandling på grund af handicap i forbindelse med forsikring
- Klagens tema: afslag på at tegne pensionsordning tilknyttet livsforsikring og forsikring mod tab af erhvervsevne på grund af højt BMI
- Behandles på principielt nævnsmøde i 2. kvartal 2022

Systematik

- 1) Inden for lovens anvendelsesområde?
- 2) Har klager et handicap i lovens forstand?
- 3) Har klager påvist faktiske omstændigheder?
- 4) Har indklagede løftet bevisbyrden for, at ligebehandlingsprincippet ikke er blevet krænket?
 - Handicap ikke tillagt betydning?
 - Begrundet i legitimt mål – nødvendig – proportional?

Anvendelsesområde

- Loven gælder for:
 - Al offentlig og privat virksomhed på alle områder i samfundet
 - Også forsikringer omfattet
- Beskyttelsespræceptiv
 - Kan ikke fraviges til ugunst for den, der udsættes for forskelsbehandling

Handicap

- Efter forarbejderne tage udgangspunkt i handicapbegrebet inden for arbejdsmarkedet
- Inden for arbejdsmarkedet:
 - Fysiske, mentale eller psykiske skader, som i samspil med forskellige barrierer kan hindre den berørte person i fuldt og effektivt at deltage i arbejdslivet på lige vilkår med andre arbejdstagere
 - Krav om lang varighed
 - Omfatter også funktionsbegrænsninger af denne karakter, som skyldes en helbredelig eller uhelbredelig sygdom
- Uden for arbejdsmarkedet:
 - Vurdere om en skade eller sygdom konkret har medført sådanne langvarige funktionsbegrænsninger, at den berørte er forhindret i at fungere på lige vilkår med andre personer i en tilsvarende livssituation

Handicap - fortsat

- Klagers bevisbyrde
- Dokumentation
 - Lægejournaler, kommunale akter, skoleudtalelser mv.
- Eksempler på handicap i praksis:
 - Sagsnr. 20-22239 – kronisk smertepatient med nedsat mobilitet
 - Sagsnr. 20-31934 – Aspergers – førtidspensionist – daglig hjemmehjælp
 - Sagsnr. 20-38823 – synshandicap – førerhund
 - Sagsnr. 21-34 – PTSD – bevilget servicehund
 - Sagsnr. 20-20550 – GUA og ADHD – støttelærer i skolen – støttepædagog i fritiden
 - Sagsnr. 20-37853 – specifikke ordblindevanskeligheder – læsehastighed væsentligt under normen

Faktiske omstændigheder

- Klagers bevisbyrde
- Direkte forskelsbehandling
 - Behandlet "ringere end"
 - Sagsnr. 20-22239
 - Kronisk smertepatient med nedsat mobilitet skulle med et fly
 - Flyselskabet afviste at rekvirere en forudbestilt køresol – nåede ikke check in
 - Påvist faktiske omstændigheder, der gav anledning til at formode, at klager blev udsat for direkte forskelsbehandling
 - Medhold og godtgørelse
 - Forsikring?
 - Formentlig vil afslag på forsikring direkte med henvisning til handicap blive vurderet som et spørgsmål om direkte forskelsbehandling

Faktiske omstændigheder

- Indirekte forskelsbehandling
 - Tilsyneladende neutral bestemmelse, betingelse eller praksis vil stille personer med handicap ringere end andre personer
 - Sagsnr. 19-49331
 - Elselskab afviste at afgive et skriftligt tilbud til en døv mand i forbindelse med et telemarketingopkald
 - Selskabet henviste til, at de kun afgav tilbud telefonisk
 - Påvist faktiske omstændigheder, der gav anledning til at formode, at klager ved afvisningen blev udsat for indirekte forskelsbehandling
 - Forsikring?
 - Formentlig vil afslag på at tegne forsikring med henvisning til antal årlige lægebesøg blive behandlet som et spørgsmål om indirekte forskelsbehandling

Hvornår lovlig?

- Forskelsbehandling er ikke i strid med loven, når:
- 1) Objektivt begrundet i et sagligt formål
 - Forarbejderne: hensyn til andres sundhed og sikkerhed – formål om økonomisk vinding kan efter omstændighederne være sagligt
- 2) Nødvendig for at opnå formålet
 - Forarbejderne: kan det saglige formål sikres på anden måde?
- 3) Rimeligt forhold mellem det ønskede mål og hvor indgribende forskelsbehandlingen er for den eller dem, som bliver stillet ringere
 - Forarbejderne: samlet set skal forskelsbehandlingen fremstå som en rimelig løsning
- Meget konkret vurdering

Hvornår lovlig? - fortsat

- Indklagedes bevisbyrde
- Eksempler fra nævnets praksis
 - Sagsnr. 19-49331 (elselskab - fortsat)
 - Afvisning af at udarbejde et skriftligt tilbud var objektivt begrundet i et sagligt formål om at mindske indklagedes ressourceforbrug
 - Ikke løftet bevisbyrden for, at det var nødvendigt at afvise anmodningen for at opnå formålet – ikke oplyst nærmere om tilbuddet og tids- og ressourceforbruget forbundet med at udarbejde og sende tilbuddet skriftligt
 - Medhold og godtgørelse på 5.000 kr.

Hvornår lovlig? - fortsat

- Eksempler fra nævnets praksis (fortsat)
 - Sagsnr. 19-37455 (servicehund – restaurant)
 - Klager fik oplyst af restaurant, at hans servicehund ikke måtte være inden for på restauranten
 - Påvist faktiske omstændigheder, der tydede på indirekte forskelsbehandling
 - Afslaget var objektivt begrundet i et sagligt formål om at sikre fødevarehygiejnen på restauranten, hvor der var åbent ud til restaurantens køkken
 - Praksis var nødvendig for at opnå formålet om at sikre fødevarehygiejnen
 - Proportionalt - henvist til at spise på restaurantens udendørs terrasse